

**การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**
**Learning Process Development of Professional Learning Community (PLC)
in Context of Faculty of Education, Bansomdejchaopaya Rajabhat University**

กุลธิตา พุ่งคาโน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2) เพื่อศึกษาลักษณะและกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ 3) เพื่อศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1-5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 381 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและสภาพปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประยุกต์ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert) ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมนักศึกษาเห็นด้วยทุกด้าน
2. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านโครงสร้างสนับสนุน ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ ส่วนปัญหาโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างสนับสนุน ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ
3. องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากการสังเคราะห์เอกสาร ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) วิสัยทัศน์ร่วม 3) การทำงานร่วมกัน และ 4) โครงสร้างสนับสนุน
4. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ ควรพัฒนาด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานร่วมกัน และด้านโครงสร้างสนับสนุน ตามลำดับ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, กระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ, คณะครุศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to 1) study opinions towards learning process of Professional Learning Community (PLC) in context of Faculty of Education, Bansomdejchaopaya Rajabhat University, 2) study characteristics and learning process of PLC, 3) to study lessons learned from foreign countries regarding PLC, and 4) propose guidelines to develop learning of PLC. The subjects were 381 students studying in the first year in Faculty of Education, Bansomdejchaopaya Rajabhat University in the first semester of academic years 2016, using stratified random sampling. The research instrument was Five-Likert Rating Scale questionnaire use to collect opinions and learning process problems of PLC. data. The results found that:

1. Opinions toward learning process of PLC in Faculty of Education context, in general, students agreed with all aspects.
2. The analysis results on operational condition of learning process of PLC in Faculty of Education context, overall, it was put into practice at high level for all four aspects, that was, collaborative working, supportive structure, vision and professional development, respectively;
3. The elements of PLC, getting from document synthesis, consisted of four aspects, that was, 1) Professional development, 2) vision, 3) collaborative working and 4) supportive structure;
4. Guidelines to efficiently develop learning process of PLC in Faculty of Education context were to improve professional development, vision, collaborative working and supportive structure respectively.

Keywords : Guidelines for Development, Learning Process Professional Learning Community (PLC), Faculty Of Education

บทนำ

PLC เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครู ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ในโรงเรียนต้องเปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจาก “ครูสอน” (teacher) มาเป็น “ครูฝึก” (coach) หรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (learning facilitator) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (class room) มาเป็นห้องทำงาน (studio) เพราะในเวลาเรียนส่วนใหญ่นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่มและ ทำงานร่วมกัน เปลี่ยนจากการเรียนแบบ เน้นการแข่งขันมาเป็นเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน PLC จะเป็นเครื่องมือนำเอาเกียรติภูมิของครูกลับมา ไม่ต้องรอให้ ใครหยิบยื่นให้ แต่ทำโดยลงมือทำ ครูแต่ละคนลงมือศึกษาทักษะเพื่อการ ดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning) ทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Teaching) (วิจารณ์ พานิช, 2554) การเปลี่ยนเช่นนี้เป็นสัญญาณเตือนว่าการทำงานและการเรียนรู้ของวิชาชีพครูไม่สามารถทำอย่างโดดเดี่ยวแบ่งแยกกันทำตามสายงาน หรือทำงาน ภายในกรอบแนวคิดเดิมที่มุ่งเน้นเนื้อหาเพื่อสอนมากกว่าการเรียนรู้ (Ministry of Education, 2009) จึงเป็นเหตุให้มีการพัฒนาวิธีการเรียนรู้และพัฒนาขององค์กรในบริบทของหน่วยงานที่เป็นแหล่งผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่เรียกว่า PLC อย่างหลากหลายรูปแบบในบริบทต่างๆ ของแต่ละประเทศที่ตื่นตัวเพื่อเปลี่ยนผ่านให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งกรณีศึกษา กลุ่ม ศึกษา บทเรียน หรือ Lesson study ในประเทศญี่ปุ่น การพัฒนา วิชาชีพครูแบบ Problem-solving groups ของประเทศฟินแลนด์ และการพัฒนาวิชาชีพครูแบบ Lesson group and research group ในเมืองเซียงไฮ้ และ PLC แห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ “Teach less, Learn more” ในประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น เป็นรูปแบบ PLC ที่หลากหลาย และล้วนมุ่งเน้นการปฏิรูป การจัดการเรียนรู้ผ่าน PLC แบบร่วมแรงร่วมใจกันอย่างจริงจัง บนฐานงานจริงมากกว่าการอบรมนอกหน้างาน อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้เกี่ยวกับ PLC ในประเทศไทยยังเป็นแนวคิดที่ยังไม่แพร่หลาย เฉพาะกลุ่มโรงเรียนที่มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้ PLC เพื่อพัฒนาวิชาชีพบนฐานงานจริงภายในโรงเรียนเป็นหลัก จึงได้มีการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการทั้งภายใน และต่างประเทศ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เพื่อความเข้าใจเกี่ยว กับความเป็นมาและความสำคัญ ความหมาย การแบ่งระดับ PLC และองค์ประกอบ PLC ในบริบทสถานศึกษา โดยหวังว่าแนวคิด นี้จะสามารถจุดประกายความสนใจในการประยุกต์แนวคิด PLC ในโรงเรียนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ (วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง, 2557)

นวัตกรรมใหม่ที่ครูจะต้องทราบคือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ซึ่งหมายถึง Community of Practice (CoP) ในการทำหน้าที่ครู หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการรวมตัวกันทำงานไปพัฒนาทักษะและการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ครูเพื่อศิษย์ โดยรวมตัวกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้การทำหน้าที่ครูเพื่อศิษย์เป็นการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ซึ่งอาจเป็นทีมในโรงเรียนเดียวกันก็ได้ ต่างโรงเรียนกันก็ได้ หรืออาจจะอยู่ห่างไกลกันก็ได้โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน ICT ทั้งนี้ หัวใจสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้กระบวนการ PLC ประสบความสำเร็จได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหนุนเสริมโดยการเป็นที่ปรึกษาให้บุคลากรครู มีกำลังใจและแรงผลักดันในการทำงานร่วมกัน รวมถึงสามารถชี้แนะทิศทางขับเคลื่อนกระบวนการได้ เพื่อให้กระบวนการ PLC มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

สำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นแหล่งผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีความความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามุ่งสร้างครูและพัฒนาครูให้เป็นผู้รู้ ใฝ่ดี ใฝ่หน้าที่ และใฝ่สร้างสรรค์ ด้วยพลังแห่งความรัก ความศรัทธาในการพัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยมีพันธกิจที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู 2) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู และวิชาชีพ ผู้บริหารทางการศึกษา 3) บริการวิชาการแก่สังคม 4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ 5) ปรับปรุงพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

จากความเป็นมา และความสำคัญดังที่กล่าวมา จะเห็นว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นการพัฒนา วิชาชีพให้เป็น “ครูเพื่อศิษย์” โดยมองว่าเป็น “ศิษย์ของเรา” มากกว่ามองว่า “ศิษย์ของฉัน” และการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจาก “การเรียนรู้ ของครู” เป็นตัวตั้งต้น เรียนรู้ที่จะมองเห็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เพื่อให้เป็นสถานศึกษาที่มีมาตรฐานคุณภาพสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ซึ่งถือเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตทางวิชาชีพครูในการออกไปให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ตลอดจนเพื่อเป็นการให้การจัดการเรียนการสอนของคณะครุศาสตร์บรรลุตามวิสัยทัศน์โดยคณะครุศาสตร์ในอนาคตจะนำเทคโนโลยีและการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู และวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อศึกษาลักษณะและกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

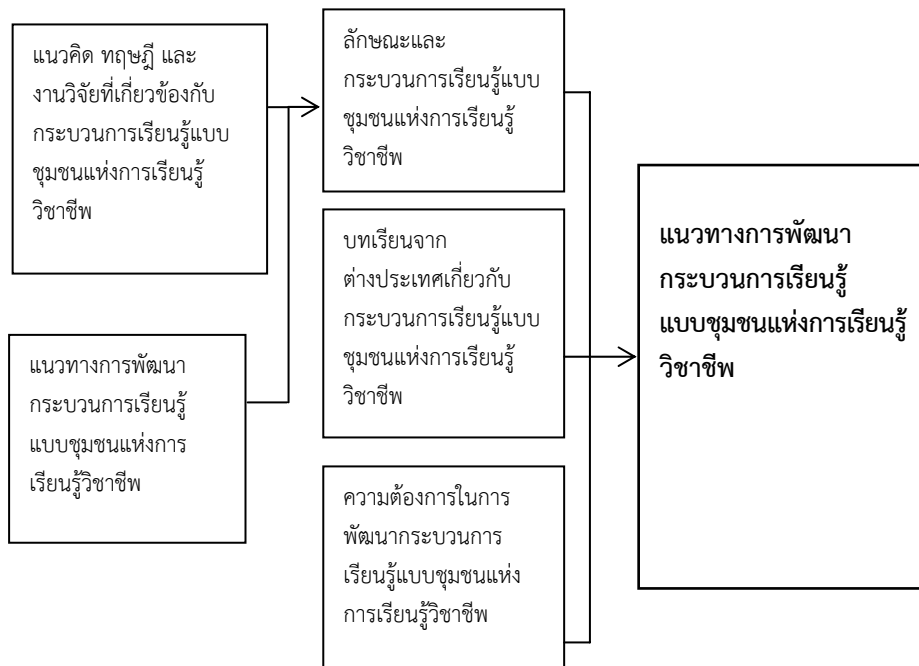
3. เพื่อศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ

4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกรอบความคิด ในการวิจัย ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากร

ประชากร คือ นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1-5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1-5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 381 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1967) ที่ความเชื่อมั่น 95% จากนั้นทำการสุ่ม ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและสภาพปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประยุกต์ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert)

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาและกรอบแนวคิดของการวิจัย จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน แล้วนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย

ในการประเมิน (Index of item objective congruence = IOC) โดยใช้เกณฑ์ IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปที่ การหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficients) ตามวิธีของ Cronbach (1970) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.950

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ชี้แจงและอธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัยให้กับนิสิตช่วยงานวิจัย เพื่อช่วยในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และ 3) นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และดำเนินการลงรหัส (Coding) เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ

ครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายในการประเมิน (Index of item objective congruence = IOC)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 95.80 เป็นเพศหญิง 224 คน คิดเป็นร้อยละ 62.22 เพศชาย 136 คน คิดเป็นร้อยละ 37.78 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 28.33 รองลงมาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 22.50 และส่วนใหญ่อยู่ในสาขาวิชาสังคมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 11.45 รองลงมาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 11.45 และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 9.41 ตามลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ ภาพรวมทุกด้าน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ
บริบทคณะครุศาสตร์ ภาพรวมทุกด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น (n = 360)		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	4.38	0.88	เห็นด้วย
2. ด้านวิสัยทัศน์	4.12	0.95	เห็นด้วย
3. ด้านการทำงานร่วมกัน	4.32	0.92	เห็นด้วย
4. ด้านโครงสร้างสนับสนุน	4.09	0.89	เห็นด้วย
รวม	4.23	0.91	เห็นด้วย

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในระดับปริญญาตรี นักศึกษาเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.23 ถ้าพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ผู้เรียนเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมา คือด้านการทำงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 4.32 ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 4.12 และด้านโครงสร้างสนับสนุน มีค่าเฉลี่ย 4.09 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะและกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาพรวมทุกด้าน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาพรวมทุกด้าน

การดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	ระดับการปฏิบัติ (n=360)		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	3.91	0.92	มาก
2. ด้านวิสัยทัศน์	3.97	0.86	มาก
3. ด้านการทำงานร่วมกัน	4.21	0.81	มาก
4. ด้านโครงสร้างสนับสนุน	4.09	0.89	มาก
รวม	4.05	0.87	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีการปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ย 4.05 ถ้าพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานร่วมกัน มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด

มีค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมา คือด้านโครงสร้างสนับสนุน มีค่าเฉลี่ย 4.09 ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 3.97 และด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.91 ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาพรวมทุกด้าน ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาพรวมทุกด้าน

การดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	ระดับปัญหา (n=360)		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	2.21	0.67	น้อย
2. ด้านวิสัยทัศน์	2.14	0.90	น้อย
3. ด้านการทำงานร่วมกัน	2.09	0.92	น้อย
4. ด้านโครงสร้างสนับสนุน	2.03	0.89	น้อย
รวม	2.12	0.85	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.12 ถ้าพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย 2.21 รองลงมา คือด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 2.14 ด้านการทำงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 2.09 และด้านโครงสร้างสนับสนุน มีค่าเฉลี่ย 2.03 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ

จากการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักวิชาการ นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) วิสัยทัศน์ร่วม 3) การทำงานร่วมกัน และ 4) โครงสร้างสนับสนุน โดยผู้วิจัยได้สรุปในประเด็นทั้ง 4 องค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 : การพัฒนาวิชาชีพ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ หัวใจสำคัญการเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ตรงในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของสมาชิก จะมีส่วนการเรียนรู้มากกว่าการอบรมจากหน่วยงานภายนอก อ้างถึงแนวคิดของ Dale (1969) แนวคิดกรวยประสบการณ์ (Cone Experience) ยืนยันอย่างสอดคล้องว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ได้มากที่สุด ด้วยบริบท PLC ที่มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Sergiovanni, 1994) จึงทำให้การเรียนรู้จากโจทย์และสถานการณ์ที่ครูจะต้องจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการร่วมเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ (Dufour, 2006) ทำให้บรรยากาศการพัฒนาวิชาชีพของครูรู้สึกไม่โดดเดี่ยว คอยสะท้อนการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถือเป็นพื้นฐานที่การเรียนรู้ร่วมกันที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย

องค์ประกอบที่ 2 : วิสัยทัศน์ร่วม วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพเป้าหมาย ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงเป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อน PLC ที่มีทิศทางร่วมกัน โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน (Sergiovanni, 1994) คือการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังในการทำงานร่วมกัน (Hord, 1997) อาจเป็นการมองเริ่มจากผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ทำหน้าที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกันหรือการมองเห็นจากแต่ละปัจเจกที่มีวิสัยทัศน์เห็นในสิ่งเดียวกัน เหนี่ยวนำซึ่งกันและกันสู่เป็นวิสัยทัศน์ร่วม วิสัยทัศน์ร่วมมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ (4 Shared) มีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้ 1) การเห็นภาพและทิศทางร่วม (Shared Vision) จากภาพความเชื่อมโยงให้เห็นความสำเร็จร่วมกันถึงทิศทางสำคัญของการทำงานแบบมอง “เห็นภาพเดียวกัน” (Hord, 1997 ; Hargreaves, 2003) 2) เป้าหมายร่วม (Shared Goals) เป็นทั้งเป้าหมายปลายทาง ระหว่างทาง และเป้าหมายชีวิตของสมาชิกแต่ละคนที่สัมพันธ์กันกับเป้าหมายร่วมของชุมชนการเรียนรู้ฯ ซึ่งเป็นความเชื่อมโยงให้เห็นถึงทิศทางและเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะเป้าหมายสำคัญคือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Hargreaves, 2003 ; Schmoker, 2004 ; Dufour, 2006) 3) คุณค่าร่วม (Shared Values) เป็นการเห็นทั้งภาพเป้าหมาย (Hord, 1997 ; Hargreaves, 2003) และ 4) ภารกิจร่วม (Shared Mission) เป็นพันธกิจแนวทางการปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายร่วม รวมถึงการเรียนรู้ของครูในทุกๆภารกิจ สิ่งสำคัญคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ (Hord, 1997) โดยการเริ่มจากการรับผิดชอบในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อศิษย์ร่วมกันของครู (Louis & Kruse, 1995 ; Senge, 2000 ; Dufour, 2006)

องค์ประกอบที่ 3 : การทำงานร่วมกัน ลักษณะการทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกันร่วมกันด้วยใจจนเกิดเจตจำนงในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้บรรลุผลที่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Louis, Kruse, Marks,

1996) การเรียนรู้ของทีม และการเรียนรู้ของครู บนพื้นฐานงานที่มีลักษณะต้องมีการคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ข้อตกลงร่วมกัน แนวปฏิบัติร่วมกัน การประเมินผลร่วมกัน จากสถานการณ์ที่งานจริงถือเป็นโจทย์ร่วม (Hargreaves, 2003 ; Stoll & Louis, 2007) ซึ่งรูปแบบของทีมจะมีเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์หรือพันธกิจในการดำเนินการของชุมชนการเรียนรู้ เช่น ทีมร่วมสอน ทีมเรียนรู้ และกลุ่มเรียนรู้ เป็นต้น (วิจารณ์ พานิช, 2554 ; Olivier, 2009; McLaughlin & Talbert, 2001)

องค์ประกอบที่ 4 : โครงสร้างสนับสนุนโครงสร้างที่สนับสนุน PLC มีลักษณะดังนี้ ลดความเป็นองค์การที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการ หันมาใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการแทน และเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ การดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งมั่นยั่งยืน จัดปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนตามบริบทชุมชนมีโครงสร้างองค์การแบบไม่รวมศูนย์ (Sergiovanni, 1994) หรือโครงการปกครองตนเองของชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครู ผู้ปฏิบัติการสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลัก (Hord, 1997) การจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของ PLC เช่น เวลา วาระ สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญกำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศ และอื่นๆ ที่ตามความจำเป็นและบริบทของแต่ละชุมชน (Boyd, 1992)

4. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามได้นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นำคำตอบเหล่านั้นมาจัดกลุ่มหรือหมวดหมู่จากประโยคหรือคำสำคัญ (Key word) การพิจารณาจะดูได้จากความถี่ของแต่ละกลุ่มโดยยึดคำตอบที่มีความถี่สูงมาใช้เป็นประเด็นในการอภิปรายหรือถือเป็นประเด็นสำคัญ ใช้วิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายจากเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ควรสร้างความตระหนักต่อการสร้างผลงานทางวิชาชีพ 2) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม นักศึกษาควรมีความกล้าที่จะออกความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคณะครุศาสตร์ 3) ด้านการทำงานร่วมกัน ควรมีการจัดตั้งทีมงานวางแผนการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ที่ชัดเจน และ 4) ด้านโครงสร้างสนับสนุน คณะครุศาสตร์ควรมีอินเทอร์เน็ตใช้อย่างครอบคลุมพื้นที่

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมนักศึกษาเห็นด้วยทุกด้าน โดย ด้านการพัฒนาวิชาชีพ นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือด้านการทำงานร่วมกัน ด้านวิสัยทัศน์ และด้านโครงสร้างสนับสนุน ตามลำดับ

2. ลักษณะและกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประกอบด้วย 1) ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติมาก ทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านโครงสร้างสนับสนุน ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ 2) ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย การดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ ได้แก่ ด้านโครงสร้างสนับสนุน ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ

3. การศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ จากการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักวิชาการ พบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม การทำงานร่วมกัน มีความถี่มากที่สุด รองลงมา การพัฒนาวิชาชีพ และโครงสร้างสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้นสรุปได้ว่า ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) วิสัยทัศน์ร่วม 3) การทำงานร่วมกัน และ 4) โครงสร้างสนับสนุน

4. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สามารถสรุปเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ควรสร้างความตระหนักต่อการสร้างผลงานทางวิชาชีพ 2) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม นักศึกษาควรมีความกล้าที่จะออกความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคณะครุศาสตร์

3) ด้านการทำงานร่วมกัน ควรมีการจัดตั้งทีมงานวางแผนการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ที่ชัดเจน และ 4) ด้านโครงสร้างสนับสนุน คณะครุศาสตร์ควรมีอินเทอร์เน็ตใช้อย่างครอบคลุมพื้นที่

อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ จะเห็นได้ว่าด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นด้วยกับ การส่งเสริมให้นักศึกษามีกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการคิดวิเคราะห์มากกว่าการจดจำ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีดา กองจินดา (2555) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย การสร้างและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในหมู่คณะ เช่น ผู้บริหารผลักดันให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม กระตุ้นและส่งเสริมให้คณะครูได้คิดในสิ่งใหม่ๆเกี่ยวกับการปฏิบัติตามภารกิจของสถานศึกษา

2. ลักษณะและกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประกอบด้วย

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทำงานร่วมกัน ซึ่งด้านการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารที่มุ่งเน้นให้ชุมชนและบุคลากร มีกระบวนการทำงานที่เฝือพร้อมไปด้วยประสิทธิภาพ โดยการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน ดำเนินการแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน เพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน (วีรวุธ มาฆะศิริานนท์, 2548)

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทคณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างสนับสนุน สำหรับด้านโครงสร้างสนับสนุน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความจำเป็นของการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ถูกออกแบบโครงสร้างเป็นแบบราชการ ที่มีสายงานบังคับบัญชาด้วยอำนาจโดยตำแหน่งที่ลดหลั่นตามลำดับลงมา กล่าวคือ มีกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ มากมายที่ต้องปฏิบัติตาม

ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีลักษณะตั้งตัวและใช้ได้ดีในอดีตที่เป็นโลกยุคอุตสาหกรรม แต่เป็นอุปสรรคสำคัญในโลกแห่งยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ต้องการมีโครงสร้างองค์การที่ยืดหยุ่นคล่องตัวสูง พร้อมทั้งจะรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายตลอดเวลา ความเป็นไปได้ของชุมชนแห่งวิชาชีพที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียนได้นั้น โครงสร้างองค์การของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้จึงต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข (Louis and Miles, 1994)

3. การศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ จากการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักวิชาการ นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) วิสัยทัศน์ร่วม 3) การทำงานร่วมกัน และ 4) โครงสร้างสนับสนุน

องค์ประกอบที่ 1 : การพัฒนาวิชาชีพ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ หัวใจสำคัญการเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ตรงในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของสมาชิก จะมีส่วนการเรียนรู้มากกว่าการอบรมจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งวรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557: 99) กล่าวถึงการพัฒนาวิชาชีพหรือการเรียนรู้และการใน PLC มีจุดเน้นสำคัญ 2 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ และการเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู 1) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ หัวใจสำคัญการเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ตรงในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของสมาชิก จะมีส่วนการเรียนรู้มากกว่าการอบรมจากหน่วยงานภายนอก 2) การเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจากข้างใน หรือ ภูมิภาวะความเป็นครูให้เป็นครูที่สมบูรณ์ โดยมีนัยยะสำคัญคือ การเรียนรู้ตนเอง การรู้จักตนเองของครู เพื่อที่จะเข้าใจมิติของผู้เรียนที่มากกว่าความรู้ แต่เป็นมิติของความเป็นมนุษย์ เมื่อครูมีความเข้าใจธรรมชาติตนเองแล้ว จึงสามารถมองเห็นธรรมชาติของศิษย์ของตนเองอย่างถ่องแท้จนสามารถสอนหรือจัดการเรียนรู้โดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญได้

องค์ประกอบที่ 2 : วิสัยทัศน์ร่วม วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพเป้าหมาย ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงเป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อน PLC ที่มีทิศทางร่วมกัน รวมทั้งภาพในอนาคตของโรงเรียนที่ทุกคนร่วมกันวาดฝันและปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นจริงกับโรงเรียนของตน วิสัยทัศน์ร่วมจึงทรงพลังที่ช่วยยึดเหนี่ยวทุกคนให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความรู้สึกร่วมในเป้าหมายที่จะต้องก้าวไปให้ถึง ดังนั้น วิสัยทัศน์ร่วมจึงเป็นพลังขับเคลื่อน ให้ภารกิจทุกอย่างของโรงเรียนมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน วิสัยทัศน์ร่วมมิได้เกิดขึ้นหรือเป็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ วิสัยทัศน์ร่วมที่ดีควรมีความชัดเจนทั้งเป้าหมาย

และแนวทางที่สามารถบรรลุได้จริง และไม่ควรเป็นเพียงแต่ข้อความสั้นๆ ที่กระชับชัดเจนดึงดูดใจเท่านั้น แต่ควรมีพลังในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลให้ปฏิบัติงานสอดคล้องกับความคิดหวังอย่างมีความหวัง และมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติภารกิจทั้งส่วนตนและของทีมงานโดยเต็มความสามารถ โดยยึดหลักการทำงานเพื่อส่วนรวมร่วมกัน (Senge, 1990)

องค์ประกอบที่ 3 : การทำงานร่วมกัน ลักษณะการทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน ซึ่ง Senge (1990) เชื่อว่ากิจกรรมการจัดเสวนาหรือการอภิปราย นอกจากสามารถช่วยสร้างการเรียนรู้ของทีมแล้ว ยังเป็นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based staff development) ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาองค์การหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างภาวะผู้นำให้แก่ทุกคนที่ร่วมอยู่ในทีม ดังนั้นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ จึงควรมีกิจกรรมต่างๆ ให้สมาชิกของทีมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล รวมทั้งกระคิด พุทธิโกษา (2544) ยังได้กล่าวว่าการทำงานร่วมกัน หมายถึง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารจัดการ เป็นเงื่อนไขที่ทำให้สมาชิกมีสำนึก ความเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม และตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกัน เกิดการรับรู้ ตัดสินใจและร่วมลงมือปฏิบัติในนามของกลุ่ม หากดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความโปร่งใส เปิดเผย และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

องค์ประกอบที่ 4 : โครงสร้างสนับสนุน โครงสร้างที่ว่าการสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและนวัตกรรมการสอนในระดับห้องเรียน โครงสร้างการคิดสร้างสรรค์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมถูกอธิบายว่า “มีปัจจัยเดียวเท่านั้นที่สำคัญที่สุด” สำหรับการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จและ “ธุรกิจคือสิ่งแรกที่ต้องทำ” สำหรับคนกำลังหาเพื่อจะยกระดับความประสบผลสำเร็จของโรงเรียน (Eastwood & Louis, 1992)

4. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบท คณะครุศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพนั้นมีแนวทางดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ควรสร้างความตระหนักต่อการสร้างผลงานทางวิชาชีพ 2) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม นักศึกษาควรมีความกล้าที่จะออกความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคณะครุศาสตร์ 3) ด้านการทำงานร่วมกัน ควรมีการจัดตั้งทีมงานวางแผนการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ที่ชัดเจน และ 4) ด้านโครงสร้างสนับสนุน คณะครุศาสตร์ควรมีอินเทอร์เน็ตใช้อย่างครอบคลุมพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ Murphy and Dale (2005) ได้เสนอแนวทางสำคัญที่ควรใช้เพื่อให้ครูเกิดการรวมกลุ่ม และเกิดการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังซึ่งจะทำให้ในโรงเรียนเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้น โดยการสร้างกลุ่มหรือทีม ได้แก่

กลุ่มคณะกรรมการ (Committees) กลุ่มวิพากษ์ (Critical Friends Group) กลุ่มให้คำปรึกษา (Peer Coaching Team) กลุ่มเรียนรู้ (Study Groups/Independent or Stand-Alone) ทีมวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Team) และชุมชนการเรียนรู้ย่อย (Small Learning Community) นอกจากการสร้างกลุ่มหรือทีมแล้ว กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ เช่น การประชุมกลุ่ม (Department, Team, and Grade-Level Meetings) ซึ่งมุ่งเน้นการประชุมของสมาชิกในหลายๆ ระดับ อาจเป็นกลุ่มครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน หรือระดับชั้นเดียวกัน หรือมีความสนใจในประเด็นเดียวกัน มารวมกลุ่มกัน เพื่อมุ่งพัฒนาตาม เป้าหมายที่โรงเรียนหรือเขตพื้นที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการพูดคุยเป็นหลัก หรือ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ซึ่งเป็นแนวความคิดการพัฒนาคูที่มีการรวมกลุ่มของครู อาจไม่จำเป็นต้องทำในโรงเรียน หรือใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based) โดยมุ่งที่การศึกษาตัวบทเรียนซึ่งหมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการสังเกต สะท้อนผล การจัดการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ ในบริบทการทำงานจริงและการวิจัยในชั้นเรียน เป็นวงจรการปฏิบัติ ก็อาจจะช่วยให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1.1 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพที่จะทำให้มีประสิทธิภาพนั้น คณะครุศาสตร์ ควรสร้างความตระหนักต่อการสร้างผลงานทางวิชาชีพ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม

1.2 เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพพัฒนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนักศึกษาคควมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อ คณะครุศาสตร์

1.3 เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพสามารถขับเคลื่อนไปได้ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองตามที่สนใจอย่างต่อเนื่อง

1.4 เพื่อทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพคณะครุศาสตร์ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน โดยการพัฒนาควบคู่กับกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลเชิงลึก เช่น การสัมภาษณ์ การจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพที่ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ด้วยการวิจัยแบบกรณีศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาระบบการเรียนรู้สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของครู

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของนักศึกษาครู เพื่อให้ได้รูปแบบในการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของครู

เอกสารอ้างอิง

- ครรชิต พุทธิโกษา. (2544). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้* ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ปริดา กองจินดา. (2555). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). *โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ*. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 25 (มกราคม-เมษายน) : 93-102
- วิจารณ์ พานิช. (2554). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : ตลาดพลับลิเคชั่นจำกัด.
- วีรวิธ มาชะศิริานนท์. (2548). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- Boyd, V. (1992). *School context Bridge or barrier to change?*. Austin TX: Southwest Educational Development Laboratory.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test*. New York: Harper Collins.
- Dale, E. (1969). *Audiovisual methods in teaching*. third edition. New York: The Dryden Press; Holt, Rinehart and Winston.
- DuFour, R. (2007). *Professional Learning Communities: A Bandwagon, an Idea Worth Considering, or Our Best Hope for High Levels of Learning?*. *Middle School Journal*. 39 (1): 4-8.
- Eastwood, K., & Louis, K. (1992). *Restructuring that lasts : Managing the performance dip*. *Journal of School Leadership*. 2(2): 213-224.

- Hargreaves, A. (2003). **Teaching in the knowledge society: Education in the age of insecurity**. New York: Teacher College Press.
- Hord, S. M. (1997). **Professional learning communities : Communities of continuous inquiry and improvement**. Austin TX: Southwest Educational Development Laboratory.
- Louis, K.S. & Miles, M.B. (1994). **Improving the Urban High School : What Work and Why**. New York : Teacher College Press.
- McLaughlin, M.W. & Talbert, J.E. (2001). **Professional communities and the work of high school teaching**. Chicago: University of Chicago Press.
- Ministry of Education (MOE). **Teachers-The Heart of Quality Education**. [online]. Available: <http://www.moe.gov.sg/media/press/2009/09/teachers-the-heart-of-quality.php>. 2009.
- Murphy, C.U. & Dale, W.L. (2005). **Whole - Faculty Study Groups: creating Professional Learning Communities That Target Student Learning**. 3rd edition. California: Corwin Press.
- Olivier, F. D. (2009). **Professional Learning Committees : Characteristics, Principals, and Teachers**. Paper Presented at the Annual Meeting of the Louisiana Education Research Association Lafayette, University of Louisiana at Lafayette.
- Schmoker, M. (2004). Learning communities at the crossroads : Toward the best Schools we've ever had. **Phi Delta Kappan**. 86(1): 84-88.
- Senge, P. M. (1990). **The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization**. New York : MCB UP Ltd.
- Senge, P. M. (2000). **Schools that Learn : A Fifth Discipline Fieldbook for Educators, Parents, and Everyone Who Cares about Education**. New York : Doubleday.
- Sergiovanni, T. (1994). **Building community in schools**. San Francisco: Jossey Bass.
- Stoll, L., & Louis, K.S. (2007). **Professional learning community**. New York : Open university Press.
- Yamane, Taro. (1967). **Statistics : An introductory analysis**. New York : Harper and Row.